

Αρ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/7526/10-12-2010

ΟΔΗΓΙΑ 1/2010

σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

Έχοντας υπόψη:

1. Ότι σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 α) του ν. 2472/1997 και το άρθρο 13 παρ. 1 του ν. 3471/2006, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα εκδίδει Οδηγίες προς το σκοπό της ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
2. Ότι τα πολιτικά κόμματα συνιστούν φορείς διαμόρφωσης της πολιτικής βούλησης, και προς τούτο είναι αναγκαία και συνταγματικώς κατοχυρωμένη η ελεύθερη επικοινωνία τους με τους πολίτες και η προβολή των ιδεών τους, των προγραμμάτων δράσεως και επιμέρους δραστηριοτήτων τους. Το ίδιο ισχύει για τους βουλευτές, ευρωβουλευτές, τις παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση, και για όλους τους υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης.
3. Ότι η πολιτική επικοινωνία είναι θεμελιώδες μέσο για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Ωστόσο υπόκειται σε περιορισμούς για λόγους σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων καθώς και για λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως ο περιορισμός κατά την προεκλογική περίοδο του τρόπου και των μέσων προβολής των πολιτικών κομμάτων και των υποψηφίων σύμφωνα με το άρθρο 29 παρ. 2 Σ και τις διατάξεις των άρθρων 9, 10, 11, 12 ν. 3023/2002, των άρθρων 5, 6 ν. 3870/2010 σχετικά με τη διάθεση και ανάρτηση υλικού προβολής, τις εμφανίσεις των υποψηφίων και την προβολή διαφημιστικών μηνυμάτων στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς.
4. Ότι η πολιτική επικοινωνία ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, εφόσον οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται προϋποθέτουν επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως ονοματεπωνύμων, ταχυδρομικών διευθύνσεων, τηλεφωνικών αριθμών, διευθύνσεων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, καθώς και ευαίσθητων δεδομένων, όπως σε σχέση με τα πολιτικά φρονήματα των ατόμων. Οι μέθοδοι αναφέρονται στην απευθείας ή και εξατομικευμένη/στοχευμένη επικοινωνία, και επιπλέον στο μέσο που χρησιμοποιείται, ηλεκτρονικό (τηλέφωνο, τηλεομοιοτυπία, ηλεκτρονικό

ταχυδρομείο, γραπτά μηνύματα μέσω κινητού τηλεφώνου – SMS, MMS), ή μη ηλεκτρονικό (ταχυδρομείο).

5. Ότι για την πολιτική επικοινωνία είναι κατά κανόνα απαραίτητη η επεξεργασία μεγάλου όγκου προσωπικών δεδομένων, αφού η επικοινωνία αποσκοπεί στην υποστήριξη των ενδιαφερομένων από κατά το δυνατόν μεγάλο αριθμό ατόμων, ενώ δεν αποκλείεται και η δημιουργία προφίλ προς το σκοπό της στοχευμένης επικοινωνίας.
6. Ότι ο ενωσιακός νομοθέτης κατά τη στάθμιση της ελεύθερης δράσης των κομμάτων, επιμέρους πτυχή της οποίας αποτελεί η πολιτική επικοινωνία αφενός, και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων αφετέρου, επεφύλαξε καταρχήν την ίδια νομική μεταχείριση στην πολιτική επικοινωνία και τη διαφημιστική δραστηριότητα, κρίνοντας ότι διαφήμιση πραγματοποιούν όχι μόνο εμπορικές επιχειρήσεις αλλά και ενώσεις πολιτικού χαρακτήρα. Συνεπώς πρέπει να εφαρμόζονται και σε αυτήν την περίπτωση οι ισχύοντες κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων σε σχέση με τη συλλογή και τη διαβίβασή τους καθώς και τα χρησιμοποιούμενα μέσα επικοινωνίας¹. Την αυτή μεταχείριση επιφυλάσσει και ο έλληνας νομοθέτης, όταν κατά τη μεταφορά στην ελληνική έννομη τάξη του άρθρου 13 της Οδηγίας 2002/58/EK για τις ανεπιθύμητες επικοινωνίες ρητά αναφέρει στο άρθρο 11 ν. 3471/2006, εκτός από την εμπορική προώθηση, κάθε είδους διαφημιστικό σκοπό. Την άποψη αυτή υιοθετούν η Ομάδα Εργασίας του Άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/EK², η Διεθνής Σύνοδος των Επιτρόπων Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων³, εθνικές αρχές για την προστασία των προσωπικών δεδομένων⁴, η Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Απευθείας Προώθησης (FEDMA)⁵, εθνικά δικαστήρια κρατών μελών⁶ και το Συμβούλιο της Ευρώπης⁷.
7. Ότι, συμπερασματικώς, η πολιτική επικοινωνία, εφόσον προϋποθέτει επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ρυθμίζεται από τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και κάθε άλλη ειδική διάταξη, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με το Σύνταγμα και το ενωσιακό (κοινοτικό) δίκαιο. Οι διατάξεις αυτές δεν οδηγούν σε μια εν τοις πράγμασι απαγόρευση της απευθείας, εξατομικευμένης / στοχευμένης πολιτικής επικοινωνίας αλλά ελαύνονται από την απαίτηση της πρακτικής εναρμόνισης της

¹ Αιτιολογική σκέψη (30) του προοίμιου της Οδηγίας 95/46/EK

² Γνώμη 5/2004 της ομάδας εργασίας του αρ. 29 της Ε.Ε. για τις ανεπιθύμητες επικοινωνίες για διαφημιστικούς σκοπούς, κεφ. 3.3

³ 27^η Διεθνής Σύνοδος, Montreux (Ελβετία), 14-16/09/2005, Διακήρυξη για τη χρήση προσωπικών δεδομένων προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας.

⁴ Βλ. ενδεικτικώς τις κατευθυντήριες οδηγίες του Επιτρόπου του Η.Β., Guidance for political parties for campaigning or promotional purposes, 2010, της Αρχής του γερμανικού ομοσπονδιακού κρατιδίου του Βερολίνου, Wahlwerbung durch politische Parteien, 2008 και τις κανονιστικές πράξεις της ιταλικής Αρχής, Provisions concerning political propaganda and communications, 3.3.2005, Privacy and electoral propaganda, A Decalogue, 12.2.2004

⁵ Federation of European Direct Marketing, European code of practice for the use of personal data in direct marketing (Κώδικας καλής πρακτικής για τη χρήση προσωπικών δεδομένων κατά την απευθείας προώθηση), ιδίως τον ορισμό της απευθείας προώθησης.

⁶ Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο, 1 BvR 867/90 (1991), 2 BvR 2135/01, 1.8.2002, Εφετείο Μονάχου, 8 U 4223/03, 12.02.2004, Ειρηνοδικείο Rostock, 43 C 68/02, 28.1.2003, Information Tribunal, Scottish National Party & The Information Commissioner, 15.5. 2006

⁷ Συμβούλιο της Ευρώπης, Σύσταση (85)20 σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων για τους σκοπούς της απευθείας προώθησης, αρθρ. 1.2. σχετικά με τον ορισμό της απευθείας προώθησης.

ελεύθερης δράσης των πολιτικών κομμάτων και των παρατάξεων της τοπικής αυτοδιοίκησης, του δικαιώματος του ατόμου στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων και του δικαιώματος στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, υπό την ειδικότερη έννοια του δικαιώματος να μη καθίσταται αποδέκτης πολιτικής επικοινωνίας. Αντιστοίχως, το άρθρο 29 παρ. 1 Σ κατοχυρώνει το αρνητικό δικαίωμα κάθε πολίτη να μη συμμετέχει σε πολιτικό κόμμα.

8. Ότι κάθε δράση πολιτικής επικοινωνίας πρέπει να είναι σύμφωνη με τις γενικές αρχές που διέπουν την επεξεργασία (συλλογή, χρήση, διαβίβαση κλπ) των προσωπικών δεδομένων, καθώς και με τις ειδικές διατάξεις που αφορούν στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για το σκοπό της διαφήμισης. Στις διατάξεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων υπόκειται τόσο το πρόσωπο που πραγματοποιεί την πολιτική επικοινωνία (π.χ. διαφημιστική εταιρεία) όσο και το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου πραγματοποιείται (π.χ. πολιτικό κόμμα).
9. Ότι το περιεχόμενο μιας διαφημιστικής ενέργειας μπορεί να παρουσιάζεται αμέσως ή εμμέσως, όπως με την απλή παράθεση του προγράμματος δράσης ή με ενημερωτικό δελτίο που καλύπτει διάφορα θέματα.
10. Ότι το ισχύον δίκαιο επιφυλάσσει διαφορετική μεταχείριση στη διαφήμιση ανάλογα με το μέσο που επιλέγεται για την πραγματοποίησή της, με κριτήριο την ένταση του περιορισμού του ατομικού δικαιώματος και την επιβάρυνση που συνεπάγεται για τον αποδέκτη η χρήση κάθε μέσου καθώς και τις εύλογες προσδοκίες του αποστολέα και αποδέκτη⁸. Έτσι χωρίς συγκατάθεση επιτρέπεται η αποστολή διαφημιστικού περιεχομένου με ταχυδρομείο, εφόσον τα δεδομένα συλλέγονται από νόμιμες πηγές και ο αποδέκτης δεν έχει εκδηλώσει την αντίρρησή του (άρθρα 5 παρ. 2 στοιχ. ε), 13 παρ. 1, 3 και 19 παρ. 4 στοιχ.δ) ν. 2472/1997), καθώς και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, συμπεριλαμβανομένων των μηνυμάτων SMS και MMS, υπό την προϋπόθεση ότι ο αποστολέας απέκτησε τα στοιχεία της ηλεκτρονικής διεύθυνσης του αποδέκτη νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας συναλλαγής και υπό την πρόσθετη προϋπόθεση ότι παρέχει στον αποδέκτη τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή (άρθρο 11 παρ. 3 ν. 3471/2006) -σύστημα “opt-out”-. Αντιθέτως, η χρήση ορισμένων άλλων ηλεκτρονικών μέσων καθώς και των ανωτέρω στην περίπτωση που δεν υπάρχει προηγούμενη, παρόμοια συναλλαγή προϋποθέτει τη συγκατάθεση του αποδέκτη (άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006) - σύστημα “opt-in”-, χωρίς αυτό να αποκλείει την ανάκληση της συγκατάθεσης για το μέλλον.
11. Ότι η Αρχή δέχεται παράπονα από αποδέκτες πολιτικής επικοινωνίας, πραγματοποιούμενης ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα κατά την έννοια του άρθρου 11 ν. 3471/2006 (τηλέφωνο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, γραπτά μηνύματα μέσω κινητού τηλεφώνου).

Αποφασίζει την έκδοση της ακόλουθης Οδηγίας:

⁸ Βλ. αιτιολογικές σκέψεις (40) – (42) της Οδηγίας 2002/58/EK και αιτιολογική σκέψη (45) σε συνδυασμό με το άρθρο 14 στοιχ. β) της Οδηγίας 95/46/EK.

Άρθρο 1

Σκοπός και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα Οδηγία εξειδικεύει τους κανόνες για τη σύννομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας, η οποία πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, πέραν της προεκλογικής περιόδου, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Πολιτική επικοινωνία, κατά την έννοια της παρούσας Οδηγίας, είναι εκείνη που πραγματοποιείται για την προώθηση πολιτικών ιδεών, προγραμμάτων δράσης ή άλλων δραστηριοτήτων από τα πρόσωπα της παρ. 1 με σκοπό την υποστήριξή τους και τη διαμόρφωση πολιτικής συμπεριφοράς. Η μορφή της προώθησης δύναται να ποικίλει, όπως, μεταξύ άλλων, με την άμεση παρουσίαση των πολιτικών ιδεών ή τη συμπερίληψή τους σε ενημερωτικό δελτίο, την πρόσκληση ανάγνωσής τους σε ιστοσελίδα ή την πρόσκληση συμμετοχής σε κάποια δραστηριότητα.
3. Η επικοινωνία που πραγματοποιείται από άλλους κοινωνικούς ή επαγγελματικούς φορείς, όπως είναι τα επιμελητήρια, οι σύλλογοι ελεύθερων επαγγελματιών και οι συνδικαλιστικές ενώσεις, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας Οδηγίας, ακόμη και αν επιδιώκεται παρόμοιος σκοπός. Η επικοινωνία των νομικών αυτών προσώπων ρυθμίζεται από τις διατάξεις των ν. 2472/1997 και 3471/2006, χωρίς να αποκλείεται ανάλογη νομική μεταχείριση όπου αυτή προσιδιάζει.
4. Είναι αυτονόητο ότι η πολιτική επικοινωνία που πραγματοποιείται χωρίς επεξεργασία προσωπικών δεδομένων δεν εμπίπτει στην παρούσα Οδηγία και τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.
5. Τα πρόσωπα της παρ. 1 του παρόντος άρθρου είναι υπεύθυνοι επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. ζ) ν. 2472/1997, εφόσον ορίζουν το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν ο βουλευτής λαμβάνει δεδομένα από το πολιτικό κόμμα και τα επεξεργάζεται για προσωπική του πολιτική επικοινωνία, καθίσταται και αυτός υπεύθυνος επεξεργασίας.

Άρθρο 2

Γενικοί κανόνες επεξεργασίας

1. Τα προσωπικά δεδομένα που υφίστανται επεξεργασία προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας δύνανται, κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. α) και β) ν. 2472/1997, να είναι απλά, όπως ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τηλεφωνικός αριθμός ή και ευαίσθητα, όπως

πολιτικά φρονήματα, δεδομένα σχετικά με την υγεία, π.χ. δεδομένα ατόμων με ειδικές ανάγκες.

2. Η συλλογή τους από τον υπεύθυνο επεξεργασίας πρέπει να είναι θεμιτή και νόμιμη, δηλαδή να πραγματοποιείται με τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων είτε χωρίς αυτή υπό την προϋπόθεση ότι τα δεδομένα προέρχονται από άλλες νόμιμες πηγές και η επεξεργασία τους προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας είναι συμβατή με το σκοπό για τον οποίο αρχικώς συλλέχθηκαν. Για παράδειγμα, δεδομένα που συλλέγει ένα πρόσωπο κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας. Η νομιμότητα της συλλογής διαφοροποιείται ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο μέσο της επικοινωνίας, ηλεκτρονικό ή μη, σύμφωνα με όσα ορίζει η ισχύουσα νομοθεσία και όπως ειδικότερα αναλύεται στα άρθρα 3 και 4 της παρούσας Οδηγίας.
3. Με τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων επιτρέπεται η συλλογή και περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων που το αφορούν, απλών όσο και ευαίσθητων. Κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. ια) ν. 2472/1997 η συγκατάθεση, εκτός από ελεύθερη και ειδική, πρέπει να είναι ρητή. Κατά συνέπεια, η συγκατάθεση δεν επιτρέπεται να είναι τεκμαιρόμενη ή πιθανολογούμενη. Επίσης, η συγκατάθεση μπορεί να ανακαλείται οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομική ισχύ, με τρόπο πρόσφορο και απλό. Ο τύπος της συγκατάθεσης, έγγραφος, με ηλεκτρονικά μέσα ή άλλος, δύναται να διαφοροποιείται ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο μέσο της επικοινωνίας, όπως αναλύεται στα άρθρα 3 και 4 της παρούσας Οδηγίας.
4. Για να πληρούται η απαίτηση του νόμου περί ειδικότητας της συγκατάθεσης, θα πρέπει το υποκείμενο των δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. ια) ν. 2472/1997 να έχει προηγουμένως ενημερωθεί για το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες αυτών που θα αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αυτών, στους οποίους τυχόν αποσταλούν τα δεδομένα καθώς και τα στοιχεία του υπευθύνου επεξεργασίας. Στα προσωπικά δεδομένα που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας περιλαμβάνονται και τα στοιχεία επαφής του υποκειμένου των δεδομένων, έτσι ώστε το υποκείμενο των δεδομένων να συγκατατίθεται και ως προς το χρησιμοποιούμενο μέσο της επικοινωνίας. Ενδεικτικώς, η δήλωση συγκατάθεσης δύναται να έχει ως εξής:

“Επιθυμώ να λαμβάνω πολιτική επικοινωνία από/σχετικά με τον X στην [ταχυδρομική διεύθυνση / διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου / στο κινητό τηλέφωνο] που έχω δηλώσει για το σκοπό αυτό ή/και να διαβιβασθούν τα δεδομένα μου (με αναφορά σε ορισμένα ή όλα τα στοιχεία επαφής) [στον X /στην κατηγορία αποδεκτών X] προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας.

5. Τα προσωπικά δεδομένα πρέπει, σύμφωνα με το αρ. 4 παρ. 1 στοιχ. β) και στοιχ. γ) του ν. 2472/1997, να περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να είναι σε κάθε χρονική στιγμή ακριβή. Για παράδειγμα, εφόσον η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με την αποστολή ταχυδρομικής επιστολής δεν είναι αναγκαία η τήρηση ή η διαβίβαση των

τηλεφωνικών αριθμών στον εκτελούντα την επεξεργασία, π.χ. στην εταιρεία που αναλαμβάνει την αποστολή των επιστολών.

6. Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. δ) του ν. 2472/1997 μόνο για όσο χρονικό διάστημα είναι απαραίτητο προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή των δεδομένων που προέρχονται από τους εκλογικούς καταλόγους, όπου σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 4 του κωδικοποιητικού π.δ. 96/2007 (κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών) τα στοιχεία των εκλογέων επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για εκλογική χρήση. Συνεπώς, μετά τη λήξη της προεκλογικής περιόδου ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να τα καταστρέφει (βλ. και άρθρο 3 της παρούσας Οδηγίας).
7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να γνωστοποιεί στην Αρχή την επεξεργασία σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 2472/1997 και, εφόσον πρόκειται να επεξεργασθεί ευαίσθητα δεδομένα, να λαμβάνει άδεια σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 στοιχ. α) του ν. 2472/1997. Οφείλει, επίσης, να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 10 ν. 2472/1997. .
8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ικανοποιεί τα δικαιώματα ενημέρωσης, πρόσβασης και αντίρρησης των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με τα άρθρα 11, 12 και 13 ν. 2472/1997, αντιστοίχως. Η άσκηση του δικαιώματος αντίρρησης αναλύεται στα άρθρα 3 και 4 της παρούσας Οδηγίας. Καθόσον αφορά στο δικαίωμα ενημέρωσης, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 11 ν. 2472/1997 κατά τη συλλογή των δεδομένων, εφόσον αυτή γίνεται με τη συγκατάθεση του υποκειμένου, και όταν η συλλογή γίνεται από άλλες πηγές χωρίς συγκατάθεση το αργότερο με την πραγματοποίηση της πολιτικής επικοινωνίας. Στην τελευταία περίπτωση ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να αναφέρει εκτός των ελάχιστων στοιχείων που προβλέπει το άρθρο 11 ν. 2472/1997 και τις πηγές των δεδομένων.

Άρθρο 3

Πολιτική επικοινωνία μέσω ταχυδρομείου

1. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται μέσω ταχυδρομείου, η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται με τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων ή χωρίς αυτή, εφόσον πρόκειται για απλά δεδομένα, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 στοιχ. ε) ν. 2472/1997. Στην τελευταία περίπτωση τα δεδομένα πρέπει να προέρχονται από νόμιμες πηγές, δηλαδή να συλλέχθηκαν με νόμιμο τρόπο και η χρήση τους να μην είναι ασυμβίβαστη με το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας. Τέτοιες πηγές είναι οι εξής:

(α) Οι δημόσια προσβάσιμοι κατάλογοι, τηλεφωνικοί (π.χ. ο κατάλογος του ΟΤΕ), ή επαγγελματικοί κατάλογοι (π.χ. ο Χρυσός Οδηγός), οι κατάλογοι εμπορικών εκθέσεων καθώς και μητρώα που καθίστανται εκ του νόμου δημόσια προσβάσιμα (π.χ. το Γενικό Εμπορικό Μητρώο σύμφωνα με τα άρθρα 5 παρ. 9 και 16 παρ. 1 ν. 3419/2005). Δεν θεωρούνται δημόσια προσβάσιμοι κατάλογοι, αυτοί που έχουν συγκροτηθεί χωρίς να

συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις ακόμα και αν είναι διαθέσιμοι μέσω του διαδικτύου (π.χ. κατάλογοι με στοιχεία επικοινωνίας που έχουν συλλεχθεί χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων).

- (β) Τα μητρώα των επιμελητηρίων και επαγγελματικών συλλόγων, που λειτουργούν ως Ν.Π.Δ.Δ. με υποχρεωτική συμμετοχή των μελών τους, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (i) το Επιμελητήριο ή ο Σύλλογος κρίνει ότι η διαβίβαση των στοιχείων είναι σύμφωνη με τους σκοπούς για τους οποίους τηρούνται τα δεδομένα, και (ii) τα μέλη, υποκείμενα των δεδομένων, έχουν ενημερωθεί για το σκοπό της επεξεργασίας και τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων τους και τους δόθηκε η δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμα αντίρρησης ως προς τη διαβίβαση αυτή.
- (γ) Οι εκλογικοί κατάλογοι αποτελούν νόμιμη πηγή σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 5 και 6 ν. 3623/1998 και το άρθρο 23 του κωδικοποιητικού π.δ. 96/2007 υπό τις εξής κατά νόμο προϋποθέσεις: Τα κόμματα λαμβάνουν πλήρη σειρά των εκλογικών καταλόγων, οι βουλευτές, ευρωβουλευτές, κάτοχοι αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση και οι υποψήφιοι λαμβάνουν απόσπασμα για την εκλογική περιφέρεια όπου έχουν εκλεγεί ή είναι υποψήφιοι. Οι κατάλογοι χορηγούνται αποκλειστικώς για εκλογική χρήση ενώ η παραχώρηση και η χρήση τους για άλλο σκοπό ή από οποιονδήποτε τρίτο απαγορεύεται. Κατά συνέπεια, απαγορεύεται η διαβίβαση των εκλογικών καταλόγων ή των αποσπασμάτων τους σε τρίτα πρόσωπα και επιβάλλεται η καταστροφή τους σε εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο να μην υπερβαίνει τους τρεις μήνες μετά τη λήξη της προεκλογικής περιόδου.

2. Ακόμη και όταν τα προσωπικά δεδομένα προέρχονται από νόμιμες πηγές σύμφωνα με την παρ. 1 του παρόντος άρθρου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει πριν από την πραγματοποίηση της πολιτικής επικοινωνίας να συμβουλευτεί το μητρώο του άρθρου 13 παρ. 3 ν. 2472/1997 που τηρεί η ΑΠΔΠΧ, και στο οποίο εγγράφονται όσα πρόσωπα δεν επιθυμούν τα στοιχεία τους να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας για διαφημιστικούς σκοπούς. Επιπλέον, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, στο πλαίσιο της ικανοποίησης του δικαιώματος αντίρρησης σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 ν. 2472/1997, οφείλει να παρέχει στα υποκείμενα των δεδομένων σε κάθε ενέργεια πολιτικής επικοινωνίας (π.χ. με κάθε ταχυδρομική επιστολή) τη δυνατότητα εναντίωσης στη λήψη της επικοινωνίας κατά τρόπο απλό και πρόσφορο. Ακολούθως, πρέπει να τηρεί κατάλογο με όσα πρόσωπα εκδήλωσαν το δικαίωμα αντίρρησης και να μην τα περιλαμβάνει σε μελλοντική επικοινωνία. Η εγγραφή στο μητρώο του άρθρου 13 παρ. 3 ν. 2472/1997 που τηρεί η ΑΠΔΠΧ δεν αντιτάσσεται στις περιπτώσεις όπου α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει –ακόμη και πριν την εγγραφή του στο μητρώο– τη συγκατάθεσή του, την οποία, συνεπώς, πρέπει να ανακαλέσει απευθείας προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας, β) είχε δοθεί στο υποκείμενο των δεδομένων η δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα αντίρρησης στη διαβίβαση των δεδομένων του προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας (βλ. παρ. 1 στοιχ. β του παρόντος άρθρου), και συνεπώς το δικαίωμα αντίρρησης θα πρέπει να ασκηθεί προς τον υπεύθυνο επεξεργασίας που διαβιβάζει τα δεδομένα (π.χ. Επιμελητήριο).

3. Η επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας επιτρέπεται μόνον με τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων, η οποία στην περίπτωση του απλού ταχυδρομείου πρέπει να είναι έγγραφη σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 στοιχ. α) ν. 2472/1997.
4. Στην ειδική περίπτωση όπου το πολιτικό κόμμα επικοινωνεί με τα μέλη του η συγκατάθεση για την επικοινωνία τούτη προκύπτει από τη γενική συγκατάθεση του μέλους να συμμετέχει στο πολιτικό κόμμα. Το πολιτικό κόμμα όμως επιτρέπεται να διαβιβάζει σε μέλη στοιχεία άλλων μελών προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας μόνον εφόσον η διαβίβαση αυτή προβλέπεται από το καταστατικό του κόμματος. Σε περίπτωση σιωπής του καταστατικού, απαιτείται η ειδική προς τούτο έγγραφη συγκατάθεση των μελών και τούτο διότι ένα μέλος δεν μπορεί να αναμένει ευλόγως ότι η συμμετοχή του σε ένα κόμμα, και η με τον τρόπο αυτό αποκάλυψη των πολιτικών του φρονημάτων, πρέπει να καθίσταται γνωστή σε άλλα μέλη, χωρίς να διατηρεί επαφή με αυτά.
5. Χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων είναι επιτρεπτή σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 στοιχ. γ) ν. 2472/1997, εφόσον το ίδιο το υποκείμενο δημοσιοποιεί τα δεδομένα που το αφορούν. Η περίπτωση αυτή συντρέχει σε δημοσίως γνωστούς υποστηρικτές ενός πολιτικού κόμματος ή βουλευτή κλπ., δηλαδή το ίδιο το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να έχει δηλώσει δημοσίως την υποστήριξή του ή εν γένει τα πολιτικά του φρονήματα, και όχι απλώς σε μια κλειστή, ακόμη και πολυάριθμη ομάδα ατόμων.

Άρθρο 4

Πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας

1. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, με ή χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, εφαρμόζονται οι ειδικότερες διατάξεις του άρθρου 11 ν. 3471/2006. Στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες περιλαμβάνονται:
 - (α) Τηλεφωνικές κλήσεις (σταθερής και κινητής τηλεφωνίας)
 - (β) Αυτόματες τηλεφωνικές κλήσεις, κατά τις οποίες με την αποδοχή της κλήσης ακούγεται μαγνητοφωνημένο μήνυμα
 - (γ) Επικοινωνία μέσω τηλεομοιοτυπίας (φαξ)
 - (δ) Φωνητικά μηνύματα που αποθηκεύονται μέσω υπηρεσίας αυτόματου τηλεφωνητή
 - (ε) Σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) και μηνύματα πολυμέσων (MMS)
 - (στ) Μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email)
2. Ειδικότερα, η χρήση όλων των ανωτέρω τρόπων επικοινωνίας προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου. Η λήψη της συγκατάθεσης είναι απαραίτητη ακόμα και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει στη διάθεσή του τα ηλεκτρονικά στοιχεία επικοινωνίας από νόμιμες πηγές, όπως για παράδειγμα τους τηλεφωνικούς αριθμούς από τον τηλεφωνικό κατάλογο.

3. Η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων πρέπει, σύμφωνα με την ειδικότερη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 3 ν. 3471/2006, να δίδεται εγγράφως ή με ηλεκτρονικά μέσα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για απλά ή ευαίσθητα δεδομένα. Η χρήση ηλεκτρονικών μέσων για τη λήψη της συγκατάθεσης ισχύει και όταν η συλλογή των ηλεκτρονικών διευθύνσεων συνεπάγεται την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, π.χ. όταν ο (μελλοντικός αποδέκτης) πολιτικής επικοινωνίας δηλώνει ότι επιθυμεί να λαμβάνει μηνύματα ως μέλος ενός σωματίου ατόμων με ειδικές ανάγκες ή ως υποστηρικτής ενός πολιτικού κόμματος. Και στην περίπτωση της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας ισχύει ως προς την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από τα πολιτικά κόμματα η ρύθμιση του άρθρου 3 παρ. 4 της παρούσας Οδηγίας.
4. Η δήλωση της συγκατάθεσης, για να είναι νόμιμη, μπορεί να παρέχεται ως εξής:
 - (α) Η έγγραφη δήλωση συγκατάθεσης μπορεί να γίνεται μέσω της συμπλήρωσης ειδικού εντύπου, π.χ. κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων ή στο πλαίσιο λειτουργίας των πολιτικών γραφείων των υποψηφίων βουλευτών κατά την προεκλογική περίοδο. Εναλλακτικά, ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορεί να αποστείλει το παραπάνω έντυπο (π.χ. μέσω ταχυδρομείου, βλ. άρθρο 3 της παρούσας Οδηγίας), το οποίο, στη συνέχεια, συμπληρώνει το υποκείμενο των δεδομένων και αποστέλλει μέσω ταχυδρομείου ή τηλεομοιοτυπίας.
 - (β) Η ηλεκτρονική δήλωση της συγκατάθεσης μπορεί να πραγματοποιείται π.χ. μέσω της εγγραφής των υποκειμένων των δεδομένων σε ιστοσελίδα που διατηρεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ή με τη συμπλήρωση ειδικού ηλεκτρονικού εντύπου και αποστολή του μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Σε κάποιους διαδικτυακούς τόπους παρέχεται η δυνατότητα στους χρήστες να δίνουν στοιχεία άλλων ατόμων (κυρίως τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τον αριθμό κινητού τηλεφώνου) που μπορεί να ενδιαφέρονται να λαμβάνουν μηνύματα πολιτικής επικοινωνίας. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται η συγκατάθεση του άλλου προσώπου.
 - (γ) Ιδιαίτερη προσοχή επιστάται κατά τη χρήση καταλόγων με στοιχεία επικοινωνίας (π.χ. με διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) που διατίθενται προς πώληση ή δωρεάν, καθώς συχνά τα δεδομένα που περιέχονται σε αυτούς έχουν συλλεχθεί με τρόπο αθέμιτο και παράνομο, όπως για παράδειγμα από το διαδίκτυο χωρίς τη συγκατάθεση των υποκειμένων των δεδομένων (βλ. την υπ. αριθμ. 83/2009 Απόφαση της ΑΠΔΠΧ). Η χρησιμοποίηση τέτοιων καταλόγων θα πρέπει να γίνεται μόνον εφόσον παρέχονται επαρκή εχέγγυα ότι τα υποκείμενα των δεδομένων έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους για την εγγραφή τους σε αυτούς προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας.
5. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 ν. 3471/2006, η αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS) και μηνυμάτων πολυμέσων (MMS), χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (i) τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ.

είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αρκεί συνεπώς ο υπεύθυνος επεξεργασίας να ανήκει σε μια από τις κατηγορίες προσώπων που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 της παρούσας Οδηγίας. Αντιθέτως, δεν θεωρείται παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή. (ii) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας.

Η παρούσα να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 10.12.2010

Ο Πρόεδρος της Αρχής

Χρίστος Γεραρής